

ეკონომიკური პოლიტიკის ზოგიერთი აქტუალური საკითხი COVID 19 პანდემიის პირობებში

დავით ვეკუა

ეკონომიკის აკადემიური დოქტორი

გურამ თავართქილაძის სასწავლო უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი

ეკონომიკური პოლიტიკა, ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკური სტრატეგიის უმნიშვნელოვანესი ნაწილი და მდგრადი განვითარების საფუძველია. წარმატებული ეკონომიკური პოლიტიკის მეშვეობით ხორციელდება მოქალაქეთა საზოგადოებრივი და ეკონომიკური ინტერესების დაცვა, უზრუნველყოფილია მათი კეთილდღეობა და ცხოვრების დონის ზრდა, მომავალი თაობებისთვის ჩნდება განვითარების ახალი შესაძლებლობები და პერსპექტივები. გლობალური ეკონომიკური რისკებიდან გამომდინარე, ეკონომიკური პოლიტიკა ადეკვატურად უნდა რეაგირებდეს ახალ გამოწვევებზე (მაგალითად პანდემია) და დროულად ახდენდეს ეკონომიკური განვითარების ვექტორების კორექტირებას.

ეკონომიკურმა პოლიტიკამ, როგორც ეკონომიკის მართვის ხელოვნებამ, განსაკუთრებით კრიზისების პირობებში, უნდა შექმნას ისეთი გარემო, სადაც ადამიანური, მატერიალური და ფინანსური რესურსების ეფექტურად მართვის შედეგად შესაძლებელი გახდება კრიზისების (მათ შორის პანდემიის) შედეგად დამდგარი ნეგატიური შედეგების მაქსიმალურად სწრაფი ნეიტრალიზაცია.

COVID 19 პანდემიამ, ეპიდემიოლოგიურმა გარემოებებმა საქართველო მრავალი გამოცდისა და განსაცდელის წინაშე დააყენა. ერთ-ერთი ასეთი გამოწვევა საქართველოს ეკონომიკაზე COVID 19 პანდემიის პროცესის ნეგატიური გავლენებია,

უაღრესად მნიშვნელოვანია ის, რომ პანდემიის პირობებში საქართველოში მეწარმეებმა და ბიზნესსექტორმა არსებული სირთულეების პირობებში არ დაკარგონ საკუთარი ბიზნესის განვითარების პროფესიული ინტერესი, შეძლონ არსებულ გარემოსთან ადეკვატური ადაპტაცია და მთავრობისგან მიიღონ ბიზნესის დაცვის ფინანსური და საკანონმდებლო მხარდაჭერა. ეს მხარდაჭერა უნდა გამოიხატოს ბიზნესის თანადაფინანსების მოცულობების ზრდაში, ბიზნესის დახმარების პროგრამების მიზნობრიობის ამაღლებაში და ინოვაციური იდეებისა და მიდგომების მეტ პოპულარიზაციაში.

სტატიაში ასევე განხილულია ფინანსური ბაზრების რეგულირების, მცირე და საშუალო ბიზნესის ხელშეწყობის, დასაქმების ზრდისა და უმუშევრობის შემცირების ზოგიერთი აქტუალური საკითხი, რომლის მოგვარების გარეშე შეუძლებელია პანდემიის ნეგატიური შედეგების სწრაფი ნეიტრალიზაცია და საქართველოს ეკონომიკის წარმატებული განვითარება.

საკვანძო სიტყვები: ეკონომიკური პოლიტიკა, ინტეგრაცია, გლობალიზაცია, ინკლუზიური ეკონომიკა, ინოვაცია.

ქვეყნის ეკონომიკური პოლიტიკა (კრიზისების პირობებშიც) არის განვითარების, მხოლოდ მოცემული ქვეყნებისთვის დამახასიათებელი, სპეციფიკური პროცესი, რის გამოც თუნდაც ძალიან წარმატებული ქვეყნებიდან მისი მექანიკური დუბლირება ყოვლად დაუშვებელია, რადგან ასეთ პირობებში ნაკლებად არის გათვალისწინებული ქვეყნის განვითარების ისტორიული და მენტალური კონტექსტი, ფასეულობათა და ღირებულებათა სისიტემა, ადამიანური რესურსების პროფესიული დონე და სხვა. პროგრესისა და კულტურული გარემოს ურთიერთკავშირის მნიშვნელობაზე აქტიურად დიწყეს მსჯელობა ჯერ კიდევ IX-ე საუკუნეში ფრანგმა განმანათლებლებმა. დიდი ფრანგი მოაზროვნის და ფილოსოფოსის ჟან ჟაკ რუსოს აზრით: „სამეცნიერო პროგრესსა და ადამიანების ღირებულებებს შორის რიგ შემთხვევებში შეიძლება არსებობდეს უთანხმოება და ამ უთანხმოების წყარო არის ის, რომ ადამიანი არის არა მარტო ბუნების, არამედ კულტურული გარემოს შემადგენელი ნაწილი.“ (Мужский, 2000) ცხადია, რომ

ეკონომიკური პოლიტიკის ფორმირების და იმპლემენტაციის დროს მენტალობა, ღირებულებები და ფასეულობებიც ამ კულტურული სივრცის ნაწილად უნდა განვიხილოთ.

საქართველოში ეკონომიკური პოლიტიკის რეალიზაციის პროცესში საერთაშორისო გამოცდილებასა და ჩვენს ტრადიციულ კონსერვატივს შორის აუცილებლად უნდა მოიძებნოს ოპტიმალური თანაარსებობის შესაძლებლობა. ამ თანაარსებობის ფუნდამენტი უნდა იყოს საზოგადოებრივი მხარდაჭერა, ვინაიდან ეკონომიკაში ნებისმიერი რეფორმა გულისხმობს, როგორც პოლიტიკურ, ასევე საზოგადოებრივ პასუხისმგებლობასაც. საზოგადოება მარტივად ვერ იღებს ახალ ფასეულობებსა და ღირებულებებს, რადგან ასეთ დროს საზოგადოებაში დამკვიდრებული ტრადიციული შეხედულებები წინააღმდეგობაში მოდის მისთვის ჯერ კიდევ კარგად გაუაზრებელ ინოვაციებთან. ძირითადი მიზნები და ამოცანები მოსახლეობისთვის გასაგები უნდა იყოს. მთავრობა ამ მიმართულებით სისტემატიურად უნდა მუშაობდეს, როგორც დარგობრივ საერთაშორისო ექსპერტებთან, ასევე ამ საკითხებით დაინტერესებულ საზოგადოების დიდ ნაწილთანაც, ვინაიდან ეკონომიკური პოლიტიკის წარმატებით რეალიზაციას პირველ რიგში მოსახლეობის მხარდაჭერა სჭირდება.

ჩვენი ქვეყნის გლობალურ სამყაროში ინტეგრაციის პროცესი განსაკუთრებით ინტენსიურად ბოლო ათწლეულში მიმდინარეობს და მისი გავლენების ზრდა ეკონომიკური ურთიერთობების ფართო სპექტრზე სულ უფრო შესამჩნევი ხდება. ცნობილი ფინანსისტი და მეცენატი ჯორჯ სოროსი საზოგადოებრივ-ეკონომიკური სივრცის ტრანსფორმაციის პროცესს განიხილავს როგორც: „ფინანსური ბაზრების გლობალურ განვითარებას, ტრანსნაციონალური კორპორაციების სიძლიერის ზრდას და ეროვნულ ეკონომიკებზე მათი გავლენების გაფართოვებას.“(Copoc,2004)

გლობალიზაციის თემა დღეს ბევრი საერთაშორისო ინსტიტუტის და ცნობილი მეცნიერის კვლევის საგანია და ვფიქრობ, რომ ჩვენც ამ პროცესში უფრო აქტიურად უნდა ჩავერთოთ. ეს იქნება ის შესაძლებლობა, როდესაც შეგვეძლება ვისწავლოთ სხვის შეცდომებზე და არა საკუთარზე, რაც სამწუხაროდ ჩვენი ისტორიის მანძილზე იშვიათად ხდებოდა.

თანამედროვე ეკონომიკური პოლიტიკა დღის წესრიგში აყენებს ისეთი პრობლემების მოგვარების აუცილებლობას, რომლებიც მომავალში მნიშვნელოვნად შეამცირებს კრიზისების ნეგატიურ შედეგებს და განსაზღვრავს მსოფლიოში სტაბილურობის და განვითარების დონესა და პერსპექტივას. ეს პრობლემებია: სიღარიბე და რესურსების არასამართლიანი განაწილება, მოსახლეობის ზრდა, მიგრაცია, ეკოლოგია, ეპიდემიოლოგიური ვითარება, სოციალური უთანასწორობა და სხვა. მსოფლიო ბანკის მონაცემებით „თუ 1998 წელს დედამიწაზე ცხოვრობდა 5.9 მილიარდი ადამიანი, 2018 წელს მოსახლეობამ შეადგინა 7.6 მილიარდი. 20 წლის წინ მოსახლეობის 50.5 პროცენტი ცხოვრობდა სოფლად, დღეს ქალაქებში მცხოვრები მოსახლეობის წილი გაიზარდა 55,5- პროცენტამდე, ხოლო მსოფლიო ბანკის პროგნოზით, ეს მაჩვენებელი 2050 წელს მიაღწევს 66,5- პროცენტს“ (ბანკები და ფინანსები, 2018).

პანდემიის ფონზე ერთ-ერთი უმწვავესი გამოწვევა, რომელსაც გლობალიზაციის შედეგად ეკონომიკაში თანამედროვე მსოფლიო აწყდება, არის საზოგადოებაში ეკონომიკური უთანასწორობის მუდმივი ზრდა. ეს პრობლემა გლობალური ეკონომიკისთვის „აქილევსის ქუსლი“ გახდა. ცნობილი ფრანგი ეკონომისტი თომას პიკეტი თავის წიგნში „კაპიტალი XXI საუკუნეში“ წერს: „თუ გადავხედავთ აშშ-ს ეკონომიკის საერთო ზრდას მსოფლიო კრიზისამდე 30 წლის განმავლობაში, 1977-2007 წლების პერიოდში, მაშინ შევამჩნევთ, რომ ყველაზე

მდიდარი მოსახლეობის 1%-ზე მოდის მთლიანი ეროვნული შემოსავლების ნამეტის 60%“ (პიკეტი, 2018).

საქართველოშიც საერთო სიდუხჭირის და პანდემიის ფონზე გლობალიზაციის შედეგად წარმოქმნილი პრობლემის დაძლევა მნიშვნელოვნად იქნება დამოკიდებული ეკონომიკაში რესურსების სამართლიანი განაწილებისა და მთავრობის მხრიდან პანდემიის პროცესის ეფექტურ მართვაზე. ასეთ ექსტრემალურ პირობებში ეკონომიკური პოლიტიკის რეალიზაცია უნდა იყოს უადრესად სენსიტიური და თავისუფალი ყოველგვარი პოპულიზმისგან, მას უნდა ჰქონდეს ლოგიკური განვითარების შესაძლებლობა და ურთიერთკავშირი საერთაშორისო ბიზნესთან.

კოვიდ-რეგულაციებმა არ უნდა შეზღუდოს თავისუფალი ბაზრის შესაძლებლობები ვინაიდან ლიბერალიზმს, უკვე მრავალი წელია დასავლეთის წამყვანი ქვეყნები და ინსტიტუტები განიხილავენ, როგორც გლობალურ ეკონომიკურ განვითარებას უალტერნატივო პროცესს და მომავალი განვითარების ფუნდამენტს. ლიბერალების აზრით, ეკონომიკა არ საჭიროებს მთავრობების მხრიდან ზედმეტ რეგულაციებს. ცნობილი ინგლისელი ფილოსოფოსის თანამედროვე ლიბერალიზმის თეორიის ერთ-ერთი ფუძემდებლის ჯონ ლოკის აზრით „ადამიანის ბუნებრივი მდგომარეობა არის თავისუფლება და დამოუკიდებლობა, ამიტომ ასეთი ადამიანისთვის არის დამახასიათებელი მესაკუთრეობა და ეგოიზმი და აქედან გამომდინარე მათში ღრმად არის გამჯდარი ინდივიდუალიზმი.“ (Мужский, 2000) გლობალიზაციის თეორეტიკოსებისათვის ინდივიდუალიზმი არის ეკონომიკის, საზოგადოების განვითარების და კეთილდღეობის მთავარი წყაროს.

ამავე დროს უკანასკნელ წლებში ამერიკის შეერთებულ შტატებში, დიდ ბრიტანეთში (განსაკუთრებით ევროკავშირიდან გასვლის შემდეგ), სხვა ქვეყნებშიც შეიმჩნევა გლობალიზაციის გავლენის ლოკალიზების პროცესი. „იგი ისეთ მოვლენებში აისახება, როგორიცაა: რეგიონული ინტეგრაციული გაერთიანების ჩამოყალიბება, ფირმების სტრატეგიული ალიანსების გაფართოება, საშუალო და მცირე ბიზნესის გავრცელება, ფიზიკური პირების მეურნეობის განვითარება. ლოკალიზაცია აძლიერებს წარმოების მოქნილობას, მოთხოვნილებების უკეთ დაკმაყოფილებას, რესურსების უფრო ეფექტიანად გამოყენებას, ცალკეულ ფირმებში დამოუკიდებელი საწარმოო ქვედანაყოფების პრაქტიკის გაფართოებას, ხელს უწყობს დასაქმების პრობლემის გადაწყვეტას, გლობალიზაციის მოთხოვნებთან ადაპტაციას.“ (პავლიაშვილი, 2008)

ლიბერალურმა დემოკრატამ, გარდა ბევრი პოზიტიური შესაძლებლობისა, ამავე დროს გააჩინა პრობლემათა მთელი სპექტრი, რომელთაგანაც ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესია საზოგადოებრივი პროდუქტის განაწილებაში სოციალური უთანასწორობა. ამ პრობლემის დაძლევის მიზნით, ევროკავშირის ქვეყნებში, სულ უფრო აქტიურად მიმდინარეობს ინკლუზიური ეკონომიკის იდეის პროპაგანდა. ინკლუზიურობის მნიშვნელობა განსაკუთრებით გაიზარდა კოვიდ-პანდემიის გამო, ვინაიდან თითქმის ყველა ქვეყანაში აუცილებელი გახდა უამრავი რეგულაციის, შეზღუდვების და სოციალური დახმარების სისტემების შემოღება და იმპლემენტაცია.

ინკლუზიურობის იდეა მდგომარეობს იმაში, რომ ქვეყნის განვითარებითა და შედეგებით სარგებლობს მთელი მოსახლეობა და არ მარტო მცირე ბიზნეს ჯგუფები. ინკლუზიური ეკონომიკა ზრდის დასაქმების პერსპექტივას და ხელს უწყობს დოვლათის განაწილებაში სამართლიანობის დამყარებას, რაც იმას ნიშნავს, რომ განვითარების ძირითადი აქცენტი უნდა გაკეთდეს საზოგადოებრივი დოვლათის განაწილებისას უთანასწორობის დაძლევისა და ეკონომიკაში მოქალაქეთა აქტიურ ჩართულობაზე.

საქართველოს ეკონომიკის ტრანსფორმაციის ხანგრძლივმა პროცესმა „ფუნდამენტალურად შეცვალა ბიზნესის წარმართვის, საკუთრების ფლობის, ბაზრების რეგულირების, კონკურენციისა და სამეწარმეო საქმიანობის, საზოგადოებრივი დოვლათის განაწილებისა და გადანაწილების ფორმები და პირობები, რამაც ეკონომიკურ ურთიერთობათა სისტემაში განსაზღვრა სოციალური საკითხების სამართლიანი მოგვარების ახალი პრიორიტეტები“. (ვეკუა, 2020) საქართველომაც, არა მარტო დეკლარაციის დონეზე, არამედ რეალურად, ეკონომიკური განვითარების მთავარ პარადიგმად უნდა განსაზღვროს მისი ინკლუზიურობა, რაც გულისხმობს ფინანსური, ეკონომიკური, და სოციალური რისკების შემცირების მიზნით ეკონომიკის განვითარებაში თანამოქალაქეთა აქტიურ ჩართულობას და მიღებული სარგებლის სამართლიანად განაწილებას. მისასაღმებელია, რომ საქართველოს მთავრობა, უმუშევრობის შემცირების მიზნით, ამზადებს საზოგადოებრივი სამუშაოებზე მოქალაქეთა დასაქმების სამთავრობო პროგრამას, რომელმაც სოციალურად შეჭირვებული და დახმარების მიმღები მოსახლეობა, უნდა გახადოს აქტიური სამუშაოს მაძიებელი.

მსოფლიო ეკონომიკური ფორუმის დამაარსებლის და დირექტორის, კლაუს შვაბის აზრით „თანამედროვე კაპიტალიზმის რამდენიმე ფუძემდებლური პრინციპი გადახედვას საჭიროებს, პირველ რიგში ესაა ნეოლიბერალური იდეოლოგია. ცალსახაა, რომ წარსულში მიღწეული ყველა წარმატების საწინდარი სამეწარმეო სული და რისკზე წასვლის უნარი იყო. თუმცა, თავად ცნება „კაპიტალის“ დღეს არსებული აღქმა უნდა შეიცვალოს, თანამედროვე მომხმარებლებს არა მხოლოდ მეტი საქონლის და მომსახურების ნაკლებ ფასში მიღება სურთ, არამედ ელიან კორპორაციების მხრიდან მეტ სოციალურ პასუხისმგებლობას. გადატვირთვამ ხმის უფლება ყველას უნდა მისცეს, ვინც დღეს უკანა რიგებშია. დღეს არსებული სისტემის საყრდენების ნაწილი უნდა შეიცვალოს, ნაწილი - შესწორდეს. სწორედ ესაა საჭირო საყოველთაო პროგრესისთვის“ (Schwab & Zahidi, 2018).

დღეს მსოფლიოში მთავრობებისა და ეკონომიკური სფეროს თვალსაჩინო მეცნიერების მხრიდან დიდ ყურადღება ეთმობა ე. წ. „მეოთხე ინდუსტრიულ რევოლუციას“, რაც ცოცხალი სამუშაო ძალის ხელოვნური ინტელექტით ცვლილების გარდაუვალ აუცილებლობას უკავშირდება და მასთან კავშირში მყოფი სამუშაო ძალის დასაქმების პრობლემას. ეკონომიკური პოლიტიკის ეს მიმართულება გასაკუთრებით სენსიტიურია საქართველოსთვის, ვინაიდან ქვეყანაში ისედაც არსებობს სიღარიბისა და უმუშევრობის მაღალი დონე.

საქართველოში „საქსტატის“ მონაცემებით: „სიღარიბის აბსოლუტურ ზღვარს ქვემოთ მყოფი მოსახლეობის ხვედრითმა წილმა 2020 წლის მონაცემებით 21.3% შეადგინა. ასევე ძალზედ მაღალია შრომისუმარაგ მოსახლეობაში უმუშევრობის დონე, რომელმაც 2021 წლის ცხრა თვის მონაცემებით 19.5% შეადგინა.“ (საქსტატი, 2021) ცხადია, უმუშევრობის მაღალი დონე მნიშვნელოვან წილად პანდემიურ კრიზისს უკავშირდება, მაგრამ ის, რომ თითქმის ყოველი მეხუთე შრომისუნარიანი მოქალაქე უმუშევარია, მთავრობიდან მოითხოვს დასაქმების პოლიტიკის სერიუზულ გააქტიურებას. ეკონომიკაში ინკლუზიურობა მიდგომებმა უნდა უზრუნველყოს საქართველოს თითოეული მოქალაქის მინიმალური მოთხოვნები: საკვებზე, წყალზე, საცხოვრებელზე, სამოსზე, ენერგორესურსებზე, სამედიცინო მომსახურებასა და განათლების უფლების რეალიზაციაზე.

ეკონომიკური პოლიტიკის რეალიზაციის პროცესში განსაკუთრებული შორსმჭვრეტელობა სჭირდება საინვესტიციო აქტიურობას. პანდემიის, ან სხვა ობიექტური თუ სუბიექტუ-

რი მიზეზების გამო, საქართველოში პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოცულობა მნიშვნელოვნად შემცირებულია და 2020 წელს შეადგინა მხოლოდ 572,0 მილ. დოლარი. 2019 წლის ანალოგიურ მაჩვენებელთან შედარებით ის შემცირებულია 763.8 მილ. დოლარით (საქსტატი, 2021) რაც უაღრესად მნიშვნელოვანი პრობლემაა, ჩვენი ქვეყნის ინკლუზიური განვითარებისათვის.

საქართველოში ინოვაციური მეწარმეები არ გაურბიან სირთულეებს და რაც მთავარია, ბიზნესში შექმნილი სირთულეების გამო არ კარგავენ საკუთარი ბიზნესის განვითარების პროფესიულ ინტერესებს. რაც შეეხება მთავრობის მხრიდან ინოვაციური აქტიურობების წახალისებას და დაფინანსებას, ვიქრობთ, რომ საჭიროა მთავრობის მხრიდან ე. წ. „სტარტაფების კპროგრამების დაფინანსების მოცულობების გაზრდა, მიზნობრიობის ამაღლება და ინოვაციური იდეების მეტი მხარდაჭერა და პოპულარიზაცია.

მიუხედავად იმისა, რომ სადაზღვევო ინდუსტრია საქართველოში დინამიურად ვითარდება, მისი წილი ქვეყნის ეკონომიკაში ჯერ კიდევ მცირეა. 2020 წლის 9 თვის მონაცემებით თუ მთლიანი სადაზღვევო პრემიის მოცულობას შეუფარდებთ მთლიან შიდა პროდუქტს, ეს მაჩვენებელი იქნება მხოლოდ - 1,15%, (Insurance gov.ge, 2020) იმის გამო, რომ სადაზღვევო ბაზარი სუსტად დივერსიფიცირებულია, მნიშვნელოვანი სადაზღვევო ფინანსური რესურსები თავს იყრის რამდენიმე კომპანიის ხელში. ასე მაგალითად: 2020 წლის 9 თვის მონაცემებით ბაზარზე მომქმედი 18 სადაზღვევო კომპანიიდან ოთხზე: „ჯიპიაი“ ჰოლდინგზე, ალდაგზე, თიბისი დაზღვევაზე, და იმედიL-ზე მთლიანად ინდუსტრიაში გამომუშავებული პრემიიდან 60,1% მოდის. (Insurance gov.ge, 2020) საქართველოს სადაზღვევო ბაზარზე სამართლიან კონკურენციას მნიშვნელოვნად აფერხებს მსხვილი სადაზღვევო კომპანიების ხელში კაპიტალის კონცენტრაციის პროცესი. ვფიქრობთ, რომ საქართველოში სადაზღვევო ბიზნესში სამართლიანი კონკურენციის პირობების ჩამოყალიბებაზე ბევრი კორელაციური (ურთიერთდაკავშირებული) ფაქტორი ზემოქმედებს, მათ შორისაა: ბაზრის მონაწილეთა რესურსული შესაძლებლობები, სადაზღვევო კომპანიების ბაზარზე ოპერირების ტრადიციების და გამოცდილების არასათანადო დონე, სადაზღვევო პროდუქტების ასორტიმენტის და ხარისხის სიმცირე, ბაზრის სახელმწიფო რეგულაციის არასათანადო დონე და სხვა.

მცირე ბიზნესში დასაქმებულ კრეატიულ ადამიანებს ინოვაციური აქტიურობისთვის მეტი ფინანსური შესაძლებლობა უნდა მიეცეთ, ამ მიზნით გამოყენებული უნდა იქნას: ვენჩერული ინვესტიციები და კაპიტალი, რისკების დასაზღვევად საბიუჯეტო ასიგნებები, სახელმწიფო გრანტები, მცირე ბიზნესის თანადაფინანსების სისტემა და სხვა.

მცირე ბიზნესს, მისი სოციალური როლისა და ფუნქციიდან გამომდინარე, მეტი მხარდაჭერა და პოპულარიზაცია სჭირდება, ვინაიდან სწორედ ეს არის ის გზა, რომელმაც ქვეყანაში ხელი უნდა შეუწყოს უმუშევრობის და სიღარიბის დაძლევას, შეამციროს ქვეყნიდან აქტიური სამუშაო ძალის მიგრაციის პროცესი.

დასკვნა. საქართველოს მთავრობის მიერ ეკონომიკის ინკლუზიური განვითარების დეკლარირების შემდეგ, სამართლიანობის მორალურ -სამართლებრივი ასპექტების განხილვა ეკონომიკური პოლიტიკის ჩრდილში განსაკუთრებით აქტუალურია, რადგან სუსტი ანტიმონოპოლიური საქმიანობისა თუ სხვა არაადეკვატური რეგულაციების გამო, ქონებრივმა პოლარიზაციამ და სოციალურმა უთანასწორობამ მოითხოვა ეკონომიკაში ახალი იმპერატივების დამკვიდრება. საქართველოს ეკონომიკაში, განსაკუთრებით პანდემიის შედეგებიდან გამომდინარე, სოციალურ სექტორში არსებული უმძიმესი მდგომარეობის გათვალისწინებით, ინკლუზიურობის

მხოლოდ დეკლარირება საკმარისი არ არის, საჭიროა დღეს არსებული შრომისა და დასაქმების პოლიტიკის არსებითი ცვლილებები, რის შედეგადაც გატარდება ისეთი პოლიტიკა, რომელიც შეამცირებს ქვეყანაში არსებულ სიღარიბესა და უმუშევრობის მაღალ დონეს.

ეკონომიკური სექტორის სტიგმატიზაცია გარკვეული შემაფერხებელი ფაქტორია საქართველოში ვენჩერული ინვესტიციის შემოდინებისათვის, რადგან ბიზნეს წრეებში, თითქოს დამკვიდრდა აზრი, რომ სუსტი ეკონომიკის ქვეყნებს არ უნდა ჰქონდეთ ჯანსაღი ამბიციის, აწარმოონ ინოვაციური პროდუქტი. ვფიქრობთ, რომ ასეთი მიდგომა არასწორია, რადგან ინოვაციურ აზროვნებას არ აქვს არც გეოგრაფიული საზღვრები და არც პოლიტიკური „კლიშეები“, ხოლო გლობალური ბიზნესი კი მსოფლიოს განიხილავს, როგორც ერთიან ფინანსურ, შრომით და სასაქონლო ბაზარს.

ფინანსური ბაზრების სრულყოფა იყო და რჩება საქართველოს ეკონომიკური პოლიტიკის ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს მიმართულებად. ბიზნეს რისკების ნეიტრალიზაციის და მინიმიზაციის მიმართულებით, განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია სადაზღვევო ინფრასტრუქტურის განვითარება.

ვფიქრობთ, რომ საქართველოში წარმატებული ეკონომიკური პოლიტიკის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი სფერო მცირე და საშუალო ბიზნესი უნდა გახდეს. ამ მიმართულებით საქართველოში ბევრი რამ კეთდება: გამარტივდა მათი სამეწარმეო რეგისტრაცია, შემცირდა საგადასახადო ტარიფების ოდენობები, მიღებულ იქნა მონოპოლიური საქმიანობის შემზღვევადი საკანონმდებლო აქტები და სხვა, თუმცა მცირე და საშუალო ბიზნესის წახალისების მიზნით ჯერ კიდევ ბევრია გასაკეთებელი ინვესტიციების ხელმისაწვდომობის და სიიარაღის, ბიზნესგარემოს საიმედოობის და სტაბილურობის, მცირე და საშუალო საწარმოთა აქტივების ლიკვიდობის ამღლების მიმართულებით და სხვა.

ნებისმიერ ქვეყანაში, მათ შორის საქართველოშიც, ეკონომიკური პოლიტიკის რეალიზაცია მნიშვნელოვანწილად მომავალზეა ორიენტირებული, აქედან გამომდინარე კარგად უნდა ვაცნობიერებდეთ, რომ მომავალს, უამრავ პოზიტივთან ერთად, ერთი დიდი ნაკლიც აქვს, ის ძლიან სწრაფად გვიახლოვდება, ამიტომ ეკონომიკური პოლიტიკის რეალიზაციის პროცესს მეტი დინამიზამი და თანმიმდევრულობა სჭირდება. ჩვენ, როგორც დამოუკიდებელ ქვეყანას, უნდა გვქონდეს საერთაშორისო თანამეგობრობასთან ადაპტირებული, სუვერენული ეკონომიკური პოლიტიკა და ეკონომიკური ურთიერთობების საკუთარი „თამაშის წესები“, წინააღმდეგ შემთხვევაში მოგვიწევს სხვისი წესებით ცხოვრება.

ლიტერატურა:

წიგნები:

1. პავლიაშვილი ს.(2009) - *პრივატიზაციის ფენომენი და პრობლემები საქართველოში* თბილისი. გვ. 23
2. Сорос Д.(2004) - *О глобализации*. Москва. ст.15.
3. Мусский И. (2000)- *Сто великих мыслителей*. Москва. „ВЕЧЕ“- ст.326
4. Мусский И. (2000)- *Сто великих мыслителей*. Москва. „ВЕЧЕ“- ст.264

ელ.წიგნები:

5. Schwab K., Zahidi S. (2018) *10 Things You - and Your Government - Should Know about Competitiveness in the Fourth Industrial Revolution*, [Online] 16 October

სტატიები:

6. ვეკუა დ.(2020) - საქართველოს ეკონომიკაში სამართლიანობის დამკვიდრების სირთულეები და მათი დაძლევის გზები. გ. თავართქილაძის თბილისის სასწავლო უნივერსიტეტის სამეცნიერო შრომათა კრებული.N10. გვ.64
7. ბანკები და ფინანსები(2018) – 2.04. გაზეთის ნომერი.
8. Politikano.blog(2018) 07/22/ტომას პიკეტი- ეკონომიკური უთანასწორობა - XXI საუკუნის უმთავრესი პრობლემა/

ინტერნეტ რესურსები:

9. [www. geostat. ge](http://www.geostat.ge)
10. www. Insurance gov. ge (სტატისტიკა)

Some Aspects of Economic Policy and its Peculiarities in Georgia during COVID-19 Pandemic

Davit Vekua

Academic Doctor of Economics

Associate Professor at Guram Tavartkiladze Teaching University

SUMMARY

The lengthy process of transformation of the Georgian economy has fundamentally changed forms and conditions of business management, property ownership, market regulations, competition and economic activity, as well as distribution and redistribution of public wealth. This created new priorities in problem solving in the system of economic relations.

The author believes that in Georgia, inclusiveness should become a major paradigm of the economic development. This means active engagement of citizens in economic development and fair distribution of generated wealth with the purpose to reduce the financial, economic, and social risks.

The author deems , that during pandemic and post-pandemic times the Georgian innovative entrepreneurs don't avoid challenges and don't lose professional interest towards the development of their businesses. In his opinion, it is necessary for the government to increase the scale of business startup financing programmes, improve their targeting and provide more support to innovative ideas as well as promote these.

The article reviews some actual aspects of the regulation of financial markets, support to small and medium scale businesses, increase in employment and decrease in unemployment – the factors that are critically important for the economic development of Georgia , neutralization of pandemic causes and continuing the process of building civil society in the country.